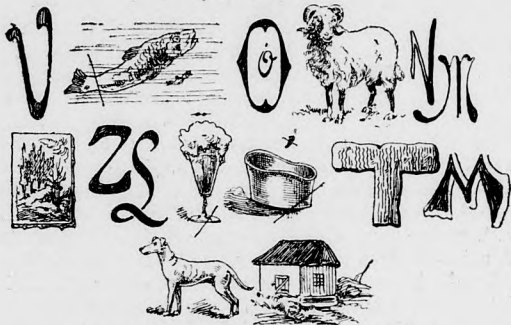

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon városnak Oise departementben, a hol évenként ünnepet ülnek azon nők tiszteletére, kik 1472-ben Hachette Janka vezérlete alatt hősiessé válték a várost a burgundok ellen?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. április 21.

A 31. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Az utolsó tag $15\frac{3}{4}$. Földrajzi kérdés: Baden-Baden fürdőhely. Történelmi kérdés: Dido, a tyrisi király leánya. Természettudományi kérdés: Fátyolkák (perlidé). Képrejtvény: Tavaszí tárlat.

Helyesen fejtették meg: Samarjay Tibor és Emil, Görbe Sámuel, Marcsák Sándor, Lustig Henrik, Fejér Jenő, Maurer Arthur, Groszmann Árpád és Jenő, Gróf István, Dukász Jenő, Háberfeld Aurél, Eckstein Samu, Teesz Lajos, Lőrincz Ferencz és Dezső, Przybilla Jenő, Hesz Pál, Singer Gyula, Austerlitz István, Steinhübel Ödön, Jókay János, ifj. Barthonek Károly, ifj. Izsák Gyula, Zakár Lajos, Jankó Béla, Pávelka Jenő, Laufer Ödön és Rezső, Freyler József, ifj. Sacellary György, Ajtay Géza, Pethő Jenő, Géczy Géza, Wellisch Jenő Gyula, Kóri Endre, Bohrandt Lajos László, Pappszász Tamás, Rubner György, Jurenák Géza, Vágó Károly, Pakay József, Putnok Imre, Kästenbaum Béla, Perbai Alajos, Balássy Miklós, Müllner Mihály, Tomanóczy József, Fried Nándor, Littomericzky Nándor, Gulovics Andor, Oblath Sándor, Mészey József, Avedik Lukács, Novák János, Kutlik Félix, Labancz László, Gelbman Miksa, Faragó Sándor, Horvát Andor, Weiner Félix, Wolfram János, Weisz H. Gó, Földes Zoltán, Prágyik Flóris, Okolicsányi Gyula, Sebők Dezső, Akay Elemér, Herczeg Albert, Molnár Elemér, Ákos Makoldy Győző, Schwitzer Zoltán, Ács Nagy István, Borosnyay Oszkár, Török Miklós, Szeremley Császár Loránd, Thiermayer Ferencz, Száraz István, Polnitzky Leó, Bauer Frida, Kekés Kálmán, Szabó Lajos, Steinberger Károly.

A jutalmul kitűzött könyvet (Verne Gyula: «A bundák hazája») Molnár Elemér előfizetők, a pápai ev. ref. főgimnázium tanulója nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Néder Károly, Vác. Nézd, csak nézd! Az ánziks-kártyákat gyártó bécsi cég a vaczi kártyára nyomtatja a párisi Notre Dame-templom külső meg belső részét és megteszi vaczi templomnak. Ez aztán az amerikai épület-tolás! Mégis — hamis a német! — **Kekés Kálmán**, Gyöngyös. A magyar-óvári gazdasági akadémiára csak érettségi bizonyítvánnyal lehet beiratkozni. **Roth Ottó**, Szászváros. 1. Nem azonos. 2. Ama jel alatt dr. Horváth Cyrill ír. — **Techet Károly**, Sopron. Megkaptuk, köszönjük. — **Beczky Jenő**, Nagyvárad. 1. Jókainak legrégebbi regénye a «Hétköznapok». 2. A hecc szóra, már a milyen értelemben mi

szoktuk használni, nincs magyar egyértelmű. A «hajsza» nem felel. A század elején «hecc»-nek nevezték a Pesten tartó állatviadalokat. — **Kóri Endre**, Szeged. 1. A «Középiskolai matematikai lapok» szerkesztője: VI., Hunyadi-tér 11. 2. III. Béla király Budán van eltemetve. 3. Azt önnek, mint kereskedelmi iskolai tanulóknak tudnia kell. A fizetések a lehető legkülönbözőbbek. Bankok és keresk. cégek az érettségi után belépő hivatalnoknak eleinte nem is szoktak fizetni. — **Tudakozódó**, Budapest. Az illető budapesti diák. — **K. B. Arad**. Nem kell azt hinni, hogy Jókai «Eppur si muove»-jának alakjait mind élő személyek után alkotta. Barkó Pál ugyan tényleg Körösi Csoma Sándor mintája, de a színész már semmiképpen sem Egressy Gábor, Jenői Kálmán pedig nem egyéb, mint a század elei, részvéltelenséggel küzdő magyar költőnek idealizált megjelenítése. Az ő alakjához Jókai sok vonást vett Kisfaludy Károly és Katona József életéből, ámde végső eredményben Jenői sem Kisfaludy, sem Katona, hanem egyszerűen Jókai alkotó képzeletének teremtménye. — **Littomericzky Nándor**, Érsekújvár. A «Rákóczi-indulónak» eredeti szövege ismeretlen (talán nem is volt) és most is különböző szövegekre énekelik, leginkább azonban arra, mely így kezdődik: «Isten, adj hazánk felett, Tisztán kéklő szép eget, Partjain Tiszánk- s Dúnánknak Aldva szálljon felleged». — **Kutlik Félix**, Pozsony. Magyarországon csak egy erdészeti akadémia van: Selmeczbányán, négy évfolyammal. — **Bejna Ferencz**, Budapest. Küldje el Zakariás Sándor úrnak, bélyegrovatunk vezetőjének Kassára. — **Czeckó Lajos**. A lévai gimnázium csakis azért maradt ki, mert nem volt értesítők. — **Tavasszal az erdőn**. Megjött, méltányoltuk igyekezetét, de egészben nem vált be. — **Mezey testvérek**, Budapest. A «Tanulók Lapja»-nak olvasmányai a lányokat ép úgy érdekelhetik, mint a fiúkat, a mint hogy számos leányolvasónk is van, kik hozzánk intézett leveleikből kitetszőleg igen meg vannak elégedve a lappal. — **Róna**. Nincs miért ily érzékeny hírokat pöngetni. Azt mondja a klasszikus példabeszéd, hogy **keresni a tudomány gyökere, de édes a gyümölcse**. Ez áll minden szellemi munkálkodásra. Sokat kell az ifjúnak ezt a gyökeret ráigcsálni, sokat próbálkozni, míg valamire juthat. A mi jóindulatunkban ne kételkedjék. Dolgozatait megkaptuk. Versét is, de nem ütötte meg a mértéket. — **A. P.** Budapest. «Munkácsy halálára». Éktelen hexametereivel minék zavarja a mester siri nyugalmát? — **Jókay János**, Érsekújvár. A könyv útnak indult. — **Polnitzky Leó**, Nagyszombat. Köszönettel elfogadjuk. — **Székesfehérvári híveink** igen leköteleznének, ha a főgimnázium és főreáliskola tavalyi értesítőit nekünk megküldnék. — **Veres Tibor**, Budapest. Köszönjük a tudósítását, de football-mérkőzésekről szóló híreket ezentúl egyáltalán nem fogunk közölni a «T. L.»-ban. Mai számunk megmondja, hogy miért. — **Braun Ödön**, Budapest. Utazás a holdra és a hold körül. A rejtelmes sziget, Fekete Indiák, Utazás a föld körül 80 nap alatt, Strogoff Mihály. 2. Nem rendelhető meg. — **Keviczky Vilmos**, Selmeczbánya. Diákszólásai részben megjelentek már a Diákszótárban, részben kissé vaskosak és így nem közölhetők. — **Herczeg Albert**. Arról mi igazán nem tehetünk, hogy külföldre menesztett képes levelezőlapjaira nem kapott választ. «Jó lenne, miután a gyűjtés oly divatba jött, egy nemzetközi levelezőlapok ügyében bírásokodó hivatalt felállítani, indítványozza ön. Pompás! A delegációk amúgy is most ülnek össze. Az ön javaslatát ezennel a külügyminiszter úr figyelmébe ajánljuk. — **Török Miklós**. 1. Elfogadjuk. 2. Diákszólásait küldje be. 3. Fejtörő kérdésekkel az emberi kor legvégső határáig el vagyunk látva. — **Hajós Rezső** előfizetők (lakik Szabadkán, VII., Fűzfás-utca 221.) a Gabelsberger-Markovics-féle gyorsírással levelezésbe óhajt becsatlakozni valamelyik tanulótlársával. — **Napholez Jenő**, Nagybecskerek. Köszönjük, megjött. — **Luttor Sándor**, Székesfehérvár. 1. A használhatókat kiválasztjuk. 2. Annak idején, elindulása előtt, ismétlje meg kérését, akkor majd felszólítjuk a kollégákat.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
Megjelenik minden vasárnap.			

GYULAFFI.

A «Tanulók Lapja» pályázatán jutalmazott költemény.

Zimankós idő járt a pártos magyarra,
Tombolt a viszálynak átkos zivatarja.
Két pártra a nemzet úgy oszla fonákul,
Egymásfaló nép lőn egyvérbeli ágbul.

Mohács, a magyarnak gyászos temetője,
Vérverte virággal be se volt még növe.
S a félig holt tetem — ész nélkül a kába! —
Mar csattogó foggal eleven húsába.

Török a némettel nyúzta az országot,
A büszke magyarnak vasnyakára hágott.
Mit bánta az árva? csak honfia vesszen!
Ki másfele hajlik: verembe hadd essen!

Gyulaffi Lászlónál, csobáncezi sasvárba
Hejehuja, vigság elvéve ha járta.
Magyarnak jó magyar, hű fölkezt urához,
De testvéri harezban önvért nem öl, átkoz.

Verte a törököt Györmél ám keményen,
Kirákott szabályján nem esorbúla szégyen.
Csobánce az övé s még Tihany kapitánya,
Felesége Margit, Forgács büszke lánya.

Bántotta e hölgyet leányi hiúság,
Reszkette vigyázta: nem éri-e csúfság?
Aranyban, ezüstben ha ki párja volna,
Kész szállni esatára, bár vére ha folyna!

Bántotta az udvar kiesinybe bevése,
Minden elejtett szót jól eszébe vése.
Urát sarkantyúzta nem gyöngye szavakkal,
S végződött a patvar nagy pulyka-haraggal.

«Mit őrzöl itt engem világ csúfságára?

Kalitka énnekem Csobánce híres vára!
Vigy innen Erdélybe, hol a nemes asszony
Maga kénye szerint éljen, virúlhasson.

Mert ott a legelső lennék, bizony Isten,
Mig más veti büszkén árnyát reám itten.
Vigy el innen Lászlóm! állj «magyar» királyhoz,
Hisz e gögös «bécsi» értünk sohse áldoz!»

Nevetett Gyulaffi e gyermek-beszéden:
«Hagyj fel a panaszszal, édes feleségem!
Ne virulj te másnak: nekem mosolyogjál,
Úgy sines nekem drágább édes mosolyodnál!

Férfiak ügyébe magad sohse ártsad!
Nem oly hamvába hótt a te hites társad,
Hogy mocczanni se tud, csak asszonyi szóra —
Önállás a férfi legszebb lobogója!

Nem vagy te utolsó hölgyek seregében,
Szépségre, jóságra első te vagy épen!
Bársonyos kis mentéd arannyal terhelve,
Rólad beszél a hir magasztaló nyelve.

S hogy menjek Erdélybe pártosok urához?
Hogy legyek én hűtlen eskühöz, királyhoz?
Nem tudod te bohó, mit szád kieresztett!
No csak viseld némán e roppant keresztet!»

S hogy jó tanácsának csukorozza végét,
Meg is esókolta rá durezás feleségét.
Hallgatott az asszony, évődött magában,
Szegény virágokat tépte haragjában.

— Hír támad azonban, vihart megelőző:
Szigeten a szultán, Szolimán a győző.
Rohanó áradat útjába hogy álljon
Kis fészke madárnak, függvén piczi szalon?

Nagy Zrínyi töröknek harcát ha megállja:
Földdel lesz egyenlő földből emelt vára.
Csodás a magyarnak harci vitézsége,
De egy, ezer ellen! csak széttörik végre.

Gyulaffinak a hír szívébe nyilallik,
Lelkét hányja a hab, mely odabenn zajlik,
Hogy szent kötelesség szólítja hiába!
Maroknyi a csapat, melynek kapitánya.

Maroknyi csapattal hogy szálljon a sikra?
Felhőszakadaskor nem gyűjthat a szikra...
Most ötlük eszébe: hát bécsi királya?
Nagy terhivel a baj nehezül most rája!

Föl tehát a királyhoz! pattan paripára,
Lóhalálban vágat a győri határra.
Ország nagy urától várván segedelmet —
S ereszti az a szót szépen füle mellett!

Az ifjú dalia tüzvéré fellobban,
Lihegő mellében szíve nagyot dobban,
Gerjedő haragját ám fojtja magába,
Mit hányja a borsót a falra hiába?

Fordítja lovának Csobánéz fele fékét,
Feketének látja a derült menny kékjét.
«Hej drága királyom! — mormolja sziszegve —
Esküd, fogadalmad akaszd föl a szegre!»

Parancsot ad otthon csatlós csapatának,
Nyergelve serényen legényi felállnak,
S jó Gyulaffi László hangját fölemelve,
Ily szókra lovalja lappangó keserve:

«Ahány jó emberem él itt a határon,
Harmadnap elmúltán eljöjjenek — várom!
S ha tán valakinek esnék nehezére:
Ne törje magát, hisz nem köteles véle».

Zalai partokon patkók raja csattog,
Nyargalnak a mének, reng föld is alattok.
Szétrebben a csatlós, mint por szelek szárnyán,
Tátika, Szigliget, Zala várát járván.

Harmadnap elmúltán, napszállata tájon,
Kócsagtollat lenget hűs szél a határon.
Négy vármegye délceleg s hajlott daliája
Gyulaffi sasvását, Csobánézot megszállja.

Sejtik, hogy a várúr titkos jeladása
Vitézi napoknak hajnal hasadása,
A mi koczkán forog, ki tudja mi drága?
Lehet a magyarnak féltett szabadsága!

Eljött Sárkány János, Hegyesd kapitánya,
Devecseri András, Veszprém főispánja,
Vásonykői Horváth, Batthyányi is három,
Nagyobbja közül im ezeket számlálom.

Ott volt Török Gábor, a csebi Pogányok,
A két Pethő-gyerek lovagolt utánok.
Az öreg Széchy György, Tamás fia véle,
Bánffy országbiró, — hősök esemetéje.

Dobogott a nagy hid, lobogott a mente,
Tánczoltatta ménjét sok nyalka levante.
Fogadta a várúr ifjút fiaképen,
Idősét mint apját — és jobb keze kézben.

Lovagterem öble megtelt vala vélök.
Csobánéz kapitánya áll ime elébök,
Az ünnepi csendben hang csendüle, tiszta,
A boltozat aztán tompán veri vissza:

«Feleim, magyarok! kik összejövötek,
Nagy igaz szavamat jól észbe vegyétek.
Szegény Szigetvárat pogány dühe rontja,
Magyar vérben gázol hitlenek porontya!

Jártam a királynál segedelem végett,
Ne hagyja bitangul e nagynevű népet!
Szavamra se hajtott, kutyába se vette!
Hej, isten a lelkem — bizony rosszul tette!

Az a mi királyunk, ki nemzete atyja,
Nem aki honunkat szétporlani hagyja!
Magyarnak csak magyar érezheti bűját,
S fonhatja fejére halánk koszorúját:

Én bennem a vér is lángot vete rája,
Látván, mibe sántít magyarok királya!
Míg szigeti népnek eget veri jajja:
Vadászik a fölket — siralmunk nem hallja!

Szent nekem a fölség, ha jár igaz útján,
Érette a vérem kiontani tudnám, —
De hogyha fonákul játszik szava, szíve:
Bekötött szemmel csak nem lések a híve!

Vagy elmegyek innen, hol jobb haza vár rám,
Vagy érte halok meg egy életem árán.
Nagy Zrínyi hadában jut nekem is egy hely —
Pecsétje hitemnek: vérhullató sebhely!

Nem gyűltünk barátim vidám lakomára,
Gyűltünk a magyarnak halotti torára.
Látván temetését: sir bennem a lélek!
Egy ád nyugovást, hogy érte halok, élek!»

Mély döbbenet ottan ült soknak az arcán,
Majd két rialomszó, zeng éljen is, harsány.
Meghányva az igét: még hallgat a bölese,
Már tombol az ifja: mérgét kire töltse?!

Támad zavaros hang: «Rontsunk a pogányra!»
— Ellátja baját még Sziget kapitánya! —
«Gyalázat! a fölség...» — Ne bántsod fejedelmed!
«Teste-lelke német!» — Az ám a te lelked!

Lánczát a szenvedély már tördeli széjjel,
Gyulaffi esendet kér fölemelt kezével:
«Urak! palotámban nincs helye viszálynak».
S félig kiröpült szók szavára megállnak.

«Ki tudja, hová szór már engem a másnap?
Alkalma van épen búcsútor-ivásnak.
Haragia teljét mindenki kiöntse,
Első poharát a hazára köszöntse!»

Tetszett a beszéde, rá billikom csendül,
Öblös tárogatók zúgó szava zendül.
Tünődik a bajnok... rá-ráver a lába...
Temetgeti bűját Badaesony borába.

Búsult gerjelemmel magába morogja:
«Haj, kétszeresen sújt Jehova haragja!
Egy átok az ozmán — más átok a német,
Szabdálja, emészti e hajdani népet!»

Majd hősi regét mond hárfák hideg húrja,
Pengeti ősz dalnok féltérde borúlva.
Bent elhal a lárma — szél zúg a mezőkön —
Borong a dalia tünt hősi időkön.

Majd büszke csatákról zendül szilaj ének,
Lángolnak az ifjak, bölintnek a vének.
Már verdesi szívök önvád, faji szégyen,
Már ott lebeg a szó: kell, hát tusa légyen! —

S im pattan a csarnok ajtója, kitárul,
Sebes hírmondó jött berzenzei várbul.
Porlepte homlokát kiverte verejték,
Szemüket az urak mind rajta felejték.

Emelte szavát, mint jóslója halálnak:
«Ülhetni torát már a szigeti várnak!
Nagy Zrínyi csatáját ott vitta, utolsó...
Szegény Magyarország egy nyitott koporsó!

Elesett Szigetvár hősök seregével,
Török a magyart ott csúfúl temeté el.
Nagy Zrínyi fejét is elvitte pogányul
Diadalmi jelként szigeti csatából!»

Viharvert tengernek mint kavarúl habja,
Mikor az üvöltő orkán szele csapja:
Úgy zúdult a terem hangos siralomban,
S támadt a nyomában siket esőnd legottan.

Ráborúlt a bajnok izmos két karjára,
Hivatlan vendég ült szeme pillájára.
Keserű könnyeseppje poharába esordul —
S lett szíve keserű a kihajtott bortul.

Hova lett a hárfák szilajabb pengése?
Hova a serlegek ezüstös csengése?
Hova a kemény szó szabad szárnyalása?...
Torrá lőn az urak sirva vigadása!

Feltetszett a hajnal piros arculatja,
De tüzet nem látta vigadók csapatja.
Összetacsart szívve széledt el a vendég,
Galambösz bajnokok, ifjúi leventék.

Jó Gyulaffi László bűja tengerében
Úgy lelte magát ott... Nap lángol az égen,
Hallgat a nagy csarnok, várhidja se csattan,
Csak a vitéz szíve ver mind szilajabban.

«Egy semmi királynak még kedvibe járnék?
Kinél a becsület, hűség csupa árnyék!
Alattam a föld ég — nincs, nincs maradásom!
E nap soha többé *alatta* ne lásson!»

Betoppan az asszony ágyas teremébe,
Csak úgy veti a szót, mig lángol a képe:
«Holnap virradattal indulunk keletre...»
S ment — nem vala több szót már szólani kedve.

Nem vette zokon ezt rózsás felesége,
Sőt hitte vakon, hogy győzött szava végre!
Dagasztja hiúság keblét zabolátlan:
«Első leszek, első! betelt, mire vágytam!»

Nem sejtí, nem érzi, álmodni se bírja,
Haragos szégyennek mért lángola pirja
Férje arculatján — jobb is, ha nem érti,
A férfit a nőnek bűbánata sérti...

— És támad a hajnal búcsú ragyogással,
Elönti Csobánézot nem földi varázsszal.
Késő nyári harmat reszket a virágon,
Késői paesirta szól búsan az ágon.

Paripák patkója rendíti a partot,
Amerre a játszi Eger vize tartott,
Ott, ott megy Gyulaffi kétszáz daliával,
Szép büszke nejjével, zord honfi-bujával.

Búsan néz utánok a vártorony orma,
Csóválja fejét rá, mint lelke ha volna.
A hajnali hűs szél búcsúszava volt tán,
Bús sóhaja volt tán, ura elpártoltán . . .

A völgybe leszállván kelet fele vágnak.
S a mint sorompója nyílik a pusztáknak,
Ott rajlik a sikon Gyula-Keszi népe,
Búcsúra özönlik urának élébe.

Kengyelét csókolják s ruhája szegélyét,
Szép szókkal illetvén nagy úri személyét.
Nemcsak fejedelme — volt népinek atyja!
A jó kegyes úrnőt asszony nép siratja.

Száll a csapat aztán . . . szellő viszi szárnyán,
Úgy látja a jó nép könyve szívérványán.
Távoli porfelhő kíséri, takarja —
«Oda az Istennek legjobb magyarja!»

*

S lőn Gyulaffi László Erdély katonája,
Töröknek, németnek hej, soha komája!
Német komaságban rettegte az ozmán,
Császári hadaknak lőn ostora osztán.

Csobáncz ma baglyoknak hurog tanyája,
De romja között nyit levendula, zsálya.
Regét susog a szél átszállva felette,
Aztán tovaröppen — keletre, keletre . . .

Oláh Gábor.

KÜLÖNÖS VÉGRENDELET.

Verne Gyula regénye

34

Egyedül jogosított magyar fordítás.

X.

Kymbale bolyongásai.

Nemcsak a Titbury-párna és Urrican kapitányak volt oka arra, hogy a sors üldözése miatt panaszkodjék, hanem a *Tribune* érdemes munkatársának is. Az első koczkavetés elküldötte őt a Niagara hidjára, egyes tétet fizettetett vele, hogy aztán Santa Fébe menessze, a mely tudvalevőleg New-Mexicónak a fővárosa. Az új koczka-szám előbb Nebraskába ugrasztja s onnan nyomban Washingtonba rendeli.

Charlestonban, hol az érdemes Kymbalet olyan pártatlan vendégszeretettel fogadták volt, június 4-dikén kapta meg az erre vonatkozó táviratot. A kettős koczkalapon összesen tíz szám volt (6—4), ezt meg kellett kétszereznie, így jutott a huszonkettedik mezőre a negyvenkettedikre.

Már pedig a megboldogult végrendelete szerint Nebraska a *labirint* volt. Ez annyit jelent, hogy a szerencsétlen játszóknak kétszeres tétet kell fizetnie, s nyomban vissza kell a harminczadik mezőre, tehát Washingtonba sietnie.

Mihelyt a Kymbale törhetetlen hívei, a kik kegyeltjüket a postaépületbe is tömegesen elkisérték, megtudták a «húzás» eredményét, ugyanesak elsavanyodott az ábrázatuk. Vége volt az ő «favorit»-ságának. Ámde a pártatlan lelkierőjű ifjú ujságíró nem esüggedett, hanem a következő szónoki beszédet rögtönözte híveivel:

— Kérlek, kedves barátaim, csak ti kétségbe ne esetek! . . . Nagyon jól tudjátok, hogy én semmiféle hosszú úttól nem ijedek meg. Charlestonból Nebraskába s onnan Washingtonba mindössze két lépés, s nekem arra, hogy ezt a két lépést megtegyem, teljes tizennégy napom van. Elvégre hatezer és egynéhány száz kilométerecske az egész út. Összeköttetés van mindenütt, a kétezer dollár befizetése pedig a *Tribune* pénztárosának a dolga, nem az enyém. Ha savanyú arezot vág hozzá, annál keservesebb — reá nézve. Az egyetlen kellemetlenség a dologban az, hogy a negyvenkettedik mezőre a harminczadikra szorulok vissza . . . Eh, mit nekem az a rongyos tizenkét mező! . . . Kár arra szót is vesztegetni! . . . Majd kárpótoljuk, csak pislogjon reám Fortuna istenasszony.

Ugyan bizony, lehetett volna-e teremtett emberi állat, a ki vissza nem nyerte volna a bizalmát az ilyen ember iránt? . . . Ki vonakodott volna, hogy újabb összegeket tegyen reá? . . . Dörgő eljenzéssel fogadták beszédét, s nem volt a sok biztató kiáltásnak se vége, se hossza.

Kymbale egy kissé elvetette a súlykot, mikor azt mondta, hogy Nebraskáig, s onnan Washingtonig mindenütt van vasúti összeköttetés. Ebbéli tévedését azonban Biekhorn úr, a *Tribune* helyettes szerkesztője még jó eleve helyre fogja igazítani. Annyi tény, hogy a Nebraska felé vivő útnak a felét gyorsan megteheti, a másik felének a megtétele kissé körülményes lesz. Szóval a derék Kymbalének ez alkalommal aligha akad ideje arra, hogy jobbra-balra kitérjen az útból, s tudósításokat írjon a *Tribunenek*.

Midőn a vonatra felült, éljen-riadallal és biztató kiáltásokkal búcsúztak el tőle. Ezen az útvonalon már többen jártak a «hét» közül, sőt egyik-másik talán épen akkor is ott időzött valamelyik városban. Kymbale június 5-dikén este már Saint-Louisban (Missouri) volt, másnap estére pedig Nebraskába érkezett.

Itt kapta meg a rákövetkező nap reggel a *Tribune* segédszerkesztőjének a táviratát. A részletes úti programot tartalmazó távirat a következő volt:

«1. Omahából 7-dikén reggel 8 óra 35 perczkor indulás az Union Pacific vonalán — Julesburg-Jenctonba 7 óra 30 percz érkezés.

2. Itt postakocsira ülni és tovább folytatni az utat Nebraska «hirhedt» vidékére — megérkezés

másnap reggel. Jelezni kell az otlétet, s nyomban vissza kell térni Julesburgba.

3. Megérkezés Julesburgba este június 10-dikén, a Southern Pacific vonalán elmegy Kymbale Sacramentoig, oda 12-dikén érkezik meg, s az éjet ott tölti.

4. Másnap, 13-dikán ujra vasútra ül és Shasta állomásig megy háromszáz kilométerre Sacramentotól. Innen Roseburgig lóháton, mintegy négy napig tartó út vár Kymbalere.

5. Június 17-én Roseburgból vonaton Olympiába.

Utóirat: Kymbalet kérjük, hogy ehhez az úti programhoz szigorúan ragaszkodjék, s gondolja meg, hogy tekintélyes fogadások történtek a «zöld zászló»-ra».

Ez a távirat világos, mindenben tájékoztató, volt. Kymbalének nem maradt egyéb tennivalója mint az, hogy pontról-pontra teljesítse az utasításokat.

Midőn Julesburgba érkezett, a postakocsi már várakozott reá, hogy elszállítsa Nebraskanakarra a vidékére, melyet méltán neveztek el *hirhedtnek*, mert két- és négy-lábú vadállatok egyaránt veszélyessé tették az utazókra nézve. A szeretetreméltó julesburgiak közül egész kiskaraván várta a híres Kymbalet, s készségesen ajánlkozott, hogy elkíséri őt.

— Valóban megható az önök szívesége, uraim — mondá a beszédes ujságíró. A földolgozó természetesen az, hogy a postakocsin hely legyen mindnyájunk számára.

— Lesz — jegyzé meg az egyik lelkesedve — egy kissé szebb szorulunk.

Nebraska területére nézve a tizenötödik az észak-amerikai államok között. A Platte- vagy Nebraska-folyam szeli ketté nyugattól keletig, a mely a Platte-City mellett ömlik a Missouriba.

Nebraska inkább földmivelő, mint iparos vagy kereskedő állam. Fővárosa Lincoln; Nebraskacity, mely ötven angol mérföldnyire fekszik tőle, mintegy kikötője Lincolnnak.

Mindenesetre sajnálatos dolog Kymbalera nézve, hogy Kaliforniában és Oregonban háts lovát kell majd kerítenie, s ezen a Roseburgból Shastába vivő utat megtennie. Mennyivel kényelmesebb volna tengelyen folytatni!

Június 8-dikán este, negyvennyolcz órai kocsikázás után meg-

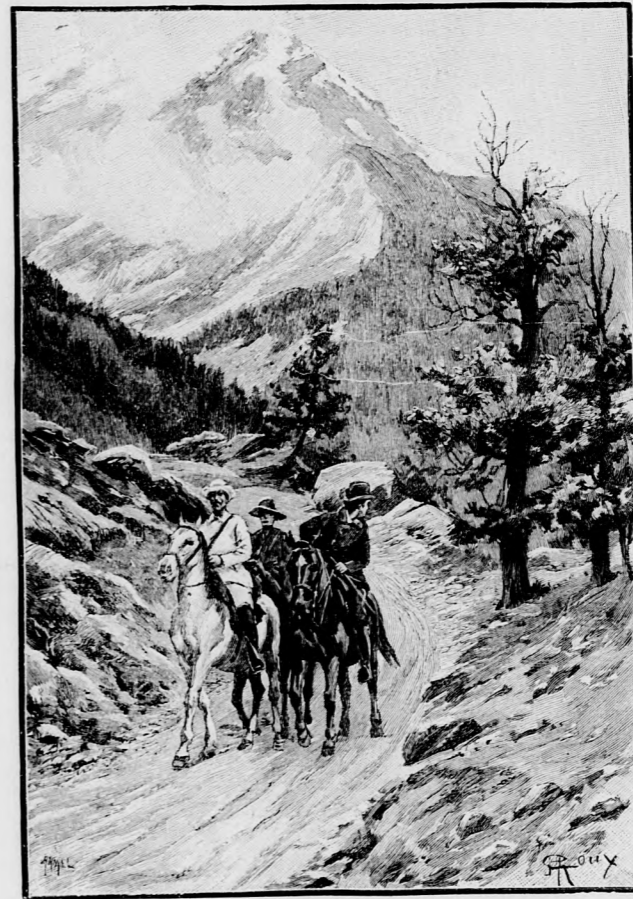
érkeztek a Nebraska hirhedt vidékére. Itt már hire-hamva sem volt városnak vagy falunak. Csupa mező, legelelő mindenütt. Ugyanesak dús-kálhattak a ménesek a kövér fűben. Kymbalének és utitársainak sem kellett az éhségtől félniök, mert a postakocsi ládája tele volt enni és inni valóval.

Az éjszakát egy sűrű lombú fa alatt töltötték el, reggel pedig fölmentek a legközelebbi halom tetejére, skörülnéztek azon a tájon, melyet Hypperbone a maga külön játek-terképén «*labirint*»-nek nevezett el. Az elnevezés csakugyan találó volt.

Mintegy harminczhat mérföld széles, nyolczvanöt mérföld hosszú menedékes lejtő

terült el szemük előtt. Ezer meg ezer kúpalakú sziklahalmocskák, oszlopláb emelkedik itt ki a talajból, a szem megtéved, ha így egy esomóban látja őket, szeszélyes kanyarodású, egymással szüntelenül kereszteződő utak, gyalogösvények szaladnak mindenféle irányban. Valóban itt nem nagy mesterség utat veszteni annak, a ki járatlan a vidéken.

Nyilvánvaló, hogy az ősidőkben csordaszámra tanyázhattak itt elefántok, mammothok, s az állatvilág többi szörnyetegei, melyeknek a csontvázai a későbbi századokban, sőt bizvást elmond-

VISSZA-VISSZA NÉZETT, HOGY GYÖNYÖRKÖDJÉK A SZÉP VIDÉKBEK.

hatjuk: évezredek alatt megkövesültek. Az sem lehetetlen, hogy volt idő, mikor ezt az egész vidéket víz borította, s utóbb a víz leszivárgott, s az üres medence itt maradt, mint az elmúlt világ sajtószertü emléke. Jelenleg az állatvilág e tájékon nagyon megesappant. Itt-ott jelentkezőnek bizony-ökrök, bozontos fejű bölények és kezeses járású antilopok. Nem igen volt alkalmuk a mi utasainknak arra, hogy vadász-szenvedélyüknek aldozzanak, egyébiránt puskát is csak azért vittek magukkal, hogy a kétlábú fenevadak: a sioux- és dakota-indiánusok rablótámadásai ellen védekezzenek.

Kymbalnak nem volt szüksége arra, hogy a nebraskai labirinthot alaposan átkutassa. Megállott a határánál, hevenyében okmányt szerkesztett arról, hogy ott volt, s a tizenkét útitársal — mert ennyien voltak — nagyobb bizonyosság okából aláíratta. Az okmányt elásták, aztán egy árnyékos fa alatt megreggeliztek. Ez alkalommal is lelkes pohárköszöntök hangzottak el: «Éljen a Tribune munkatársa! . . . Éljen a Hyperbone-match «favorit»-ja! . . . Éljen Hyperbone millióinak leendő örököse!

Kymbale tökéletesen meg lehetett elégedve. Való igaz, hogy neki a negyvenkettedik mezőről a harminczadikra kell hátrálnia, de kételkedhetünk-e abban, hogy ily lelkes hívek mellett Kymbale rövid idő alatt utóléri összes versenylótársait?

A kis társaság a finom grog és whisky hatása alatt «emelkedett» hangulatban ült fel a postakocsira, s másnap délelőtt tíz órakor visszaértek Julesburgba.

Egy órával azután berobogott az Union Pacific vonata, mely Julesburgban tíz perczig áll. Kymbale pontosan ott volt. Friss erőben és jó kedvvel érkezett meg a június 11-dikéről 12-dikére menő éjjel Kalifornia fővárosába.

Nagy tömeg várta őt az állomásnál. Szörnyű éljen-riadallal fogadták. Többek között ott volt a Tribune-nak egyik kaliforniai levelezője is.

— Hallottam, kolléga úr, hogy ma éjjel kell megérkeznie. Kijöttem, hogy szerencsét kívánjak önnek a további útra.

— Köszönöm, kolléga úr, eddig minden rendben van, remélem, továbbra is így lesz.

— Shastaig nincs semmi akadály, ott pedig készen várják a nyerges lovak. Gondoskodtunk ügyes kalauzról is, a ki a vidéket kitünően ismeri. Roseburgtól Olympiáig megint vasúton mehet.

— Köszönöm szíves érdeklődését és útbaigazítását, kolléga úr —

— Ellenkezőleg, én tartozom önnek hálával, mert nagy pénzben fogadtam önre és —

— Hányas pénz?

— Ötös egy ellen . . .

— Nos tehát, hadd szorítsam meg ötször a kezét, kolléga úr!

— Akár tizszer is, Kymbale úr . . . most pedig szerencsés utat!

A gözsíp visitott, a mozdony elindult s Kymbale folytatta az útját.

(Folyt. köv.)

II. RÁKÓCZI FERENCZ.

Jósika Miklós regénye.

19

Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes.

— Főnséges herczeg, — felelt a kérdett — rossz hírt! Egy század vasas német megszállta a szerednyei várat; sok löport hozott magával, s mondják, az egész Monté-kukula ezred jön ellenünk.

— Gondoltam. — viszonzá Rákóczi minden felindulás nélkül. — Jobb is, ha ingyen nem kapjuk az áldást, mert olesó húsnak hig a leve, menjen s hívja össze a tiszteteket; több szem többet lát, azért tanácskozni fogunk előbb.

Mihelyt többen együtt voltak, Rákóczi elfoglalta elnöki helyét s így szólott:

— Uraim, előttünk tehát csaták állnak. Seregeink igaz, óránként szaporodnak, de azért még kevesen vagyunk; ellenben a német tábornokok azt hiszik, hogy legalább 10,000 emberünk van. Ha tehát 1200 vasas német előtt mindjárt kezdetben megoldjuk a kereket, elveszítjük a nemzet bizodalmit. Minden attól függ, hogy az első támadásnak emberül megfeleljünk.

— Egy egész vasas ezred 1200 fő; csekély seregünk ellen tekintélyes erő! de óvakodva fog működni, mert mindenfelől buzgó nép veszi körül, mely csak alkalomra vár, hogy neki árt-hasson. Azért azon kell lennünk, hogy minden alkalmat felhasználjunk gyengítésükre. Ha a szerednyei várba szállított löport kézhez keríthetnők, ez nagy nyereség lenne. Mondják ki kelmek véleményeiket őszintén s tartózkodás nélkül.

Sok ide-oda való beszéd után felállott Brenkovic és így szólott:

— Nem szükséges nekünk a várba bejutnunk, hogy abból az őrizetet kikaklassuk. Elég lesz, ha a vár falait köröz s ahhoz ragasztott avult zsindelelyvel és szalmával fődött épületeket felgyújtjuk, s így lángot adva borítjuk a vár avult fedelét. Ha ez sikerül, annyi löport az őrizet nem fog kockáztatni, s a vasas urak nem oly könnyen hányatják magukat a levegőbe, ki fognak az oduból bújni, s akkor két dolgot lehet tenni: a hid leeresztését a vár árkan keresztül megakadályozni, s a vasas urakat oda perzselni; vagy a várból kirohanó lovasságot kemény tüzellel fogadni. Hihető, hogy a lovakat, főleg ha a lángok Isten igazában fölesapnak, nem is használhatják. Pap Mihály uramnak közel kellene tartalékban állnia seregével, hogy a kellő időben támadhasson.

— Mit mondanak erre kegyelmetek? — kérdé Rákóczi — én részemről Brenkovic uram tervét igen helyesnek találom.

Annyira újak s gyakorlatlanok voltak a hevenyészett alvezérek a hadviselésben, hogy Brenkovicnak könnyen kivihető terve ellen többen felszóltak.

Rákóczi látván a tanácskozás eredménytelenségét, végre felkiáltott:

— Úgy látom, kelmek meglehetősen belégyeztek Brenkovic uram tervébe. Pap Mihály uram okos, bátor férfiú, majd elintézi a dolgot 3—400 emberrel.

Rákóczi e szavak után fölkel s a tanácskozás be volt fejezve.

Pap Mihály még az nap éjjel megindult Szerednye felé.

Mikor Rákóczi egyedül maradt Clermonttal, felkiáltott:

— Ezek előtt az emberek előtt így kell szólnom, kegyednek azonban meg kell vallanom, hogy míg elegendő számú s kellően felszerelt seregünk nem lesz, döntő csatába nem bocsátkozhatunk. Ezért kell most is visszamaradnunk.

*

Rákóczi még az nap rendelést tett, hogy a sereg rosszul fegyverzett része a szent-miklósi várba, két óránra Munkáctól, vonuljon, s maga mellett csak az aránylag legjobban felszerelt részét seregének, s az utóbbiakhoz csatlakozott nemességét tartotta.

Hogy a távozókat vidor kedv kísérje, a cigányok velök mentek, s a kedves magyar dalokat húzták útközben.

Minő vakmerőnek látszik is ez az intézkedés első tekintetre, oly jó hatással volt mind a hadsereg magára, mind a vidéki népre.

— Bizik magához! — szóltak a vidékiek, kik tudták, hogy a Montecuccoli ezred gyors menetben közeledett Munkács felé.

Rákóczi úgy vélte, hogy ha az ellenség szűkségessé teszi a visszavonulást, nem fogják azt futásnak magyarázni, ha a Szent-Miklósról küldött sereghöz csatlakozik. No meg épen azoktól az emberektől menekszik ez által, kiknek gyakorlatlansága, komoly megtámadtatás esetében, több alkalmatlanságot szerez neki, mint az ügynek hasznát hájt.

Komoly óra kondult meg: a szabadságharcz nyitánya!

XIII.

A harc kezdete.

A Montecuccoli ezred Ungvár felől, az éj sötétől borítva, gyorsan, de óvatosan közeledett.

Rákóczi kémei el voltak a vidéken széledve, ámde a német lovasság lovainak körmeit begöngyölte s oldalútakon oly vigyázva jött, hogy a jó intézkedések ellenére a kéme nyomára sem akadtak.

Rákóczi csendesen pihent ágyában. Túl a Latorczán a szőlők és erdőborította hegyek át-zöldültek homályaikból, s a folyam árja egyes esillámokban szikrázott fel.

Munkács szalmás födelei fölött kék gőz kavargott, mert a jókor kelő nap házi tüze magas füstoszlopokban áldozott.

Rákóczi őrserege a Latorcza szigetében tanyázott; mindenki ébren volt ott, s a herczeg oly szigorú rendet hozott be, hogy ez őrségben egy ittas embert sem lehetett látni.

Hajnaltal mindig új csapatot váltatta azt fel. Épen most is egy új őrség közeledett a Latorczához. Az öreg katona elől lovagolt, mintegy százan lehettek; durva bozontos nép, az ekéből kifogott lovakon, többnyire fokosokkal, kardokkal s egy-egy puskával felfegyverkezve.

Csendesen haladtak. Mikor mintegy száz lépésnyire lehettek a Latorczától, egyszerre, mint a villám, egy vasas század rohant elő, mintha a földből nőtt volna ki. Hirtelen megálltak s karabélyakkal reá löttek a kurucz őrségre.

E közben a szigeten levő magyar lovasság észrevevén az ellenséget, dühös ordítással előrohant s az őrséggel egyesült.

Szemközt álltak most a németekkel, kik fegyvereiket töltötték; mellvasaik csillámlottak s fehér öltönyeik megkapó ellentétben voltak a szemközti csapat minden színű és fegyverű katonáival.

Az őrség azonnal látta, hogy ily rendezett erőnek ellent nem állhat, azért megfordult s elég jó rendben meg-megállva s a németekre tüzelve haladt a városba vissza.

De a vasas ezred egy volt a legjobban begyakorlottak közül. A kapitány egy nappal ez előtt esküt tön: *hogy kardjára fűzve viszi Rákóczi szívét Nigrelli tábornoknak Kassára*, s látván, minő rendetlen nép van előtte, nevetve mondá tisztjeinek: rajta! lesz mindjárt nyúl vadász! — Ezzel oly erővel kezdé a visszavonuló őrséget nyomni, hogy az elég szabályos és rendes visszavonulás futássá fajult, s a magyar lovasság hanyatt-homlok rohant a városba. (Folyt. köv.)

KÉT KÖLTŐ BARÁTSÁGA.

A *Tanulók Lapja* számára írta Vámos Gyula. 2

Ime, Kölesey és Szemere barátságának lélektani alapjai. Lássuk már most, a két barát mennyiben hatott egymásra s mily eredményekkel járt az irodalomban együttes munkálkodásuk?

feltűnést keltettek, alig egyebek, mint másolatai Schiller híres kritikáinak. A német idealisztikus esztétika egyoldalú iránya alól Kölesey sokáig nem tudta magát emancipálni, s még később is, bár önállóbbá lett, megmaradt a németek tanítványának. Krug, Bouterwek, Sulzer, Herder stb. esztétikai és filozófiai munkáival is Szemere

Kölesey János.

Leveleiből kitűnik, hogy míg Kölesey «Hellász diósó fiainak zengzetekre» oktatgatta barátját, vele Homért megismertette s «Rádaynak kényes rithmusát megszerettette, — Szemere a német irodalom ismeretébe vezette be őt. Köleseynek, a kritikusnak, első mesterei a francziák, Boileau és Voltaire voltak, de ettől kezdve, hogy a német irodalommal megismerkedett, mindinkább ennek hatása alá kerül. Annnyira, hogy első bírálati Csokonairól és Berzsenyiről, melyek oly roppant

ismerteti meg; s ez írók nem csekély mértékben folytak be Kölesey esztétikai elveire. Érdekes, hogy azt a Schiller-féle felfogást a költészet popularitásáról, melyből a Csokonai-bírálat fakadt, szintén Szemere révén kapja Kölesey. «Surányban *Bürgert* studiroztam — írja Szemere 1814 december 2-án barátjának — s Bürger popularitása nekem sok helyeken egyoldalúnak látszik és még másnak is. Göthének verseit el ne felejtöd magaddal felhozni. Hadd lássuk, hogy

Göthe mennyivel szebben volt Bürgerebb Bürgernél?» Hogy milyennek képzelte Szemere a költészet valódi népszerűségét, mutatják későbbi levelei, melyekben számtalanszor hangoztatja, hogy a «szerecsésen megnevesített popularitás faldziban és nyelvben» egy költőknél sines megoly tisztán, mint Kölesey lírájában.

kifejezéseinek nem tudta megadni az ujság ingerét. S ezt már jóval Kölesey bírálatának megjelenése előtt hangoztatta Szemere «Az Új-Holmi kritikai megítélés» című röpiratában, melyet 1810-ben Képlaki Vilhelm álnév alatt írt a Révai tanszékebe ült orthologus Czinke Ferencz ellen, védelmére kelvén a mértékes-rimes verseknek és

Szemere Pál

A Csokonairól szóló bírálat még más tekintetben is Szemeréhez vezet vissza. Köleseyt ugyanis e bírálat megírásánál főképen a filológiai szempont vezette. A nyelvújítási törekvések ellenzői Csokonaira szerettek hivatkozni, mint a ki nem volt nyelvújító s új szavak nélkül is nagy poéta tudott lenni, tehát a nyelvreformra nincs szükség. Kölesey ezekkel szemben kimutatja, hogy Csokonai emelkedésének egyik akadálya épen az volt, hogy a köznép nyelvéhez ragaszkodott s

az új szavaknak. Képlaki Vilhelm azt a megjegyzést teszi Csokonaira, hogy «rimet találni, prózai könnyűséggel, bővséggel írni s egynehány paraszt hahotára fakasztó witzet ejteni» még nem elég ahhoz, hogy valaki poéta legyen. A poézis nyelve nem egy a próza nyelvével s nyelvünk szépítésének és gazdagításának az a helyes útja, melyet a nyelvújítók követnek.

Filológussá Szemere tette Köleseyt. Mikor Pestre jött Kölesey, «magyarul még jól, azaz

grammaticae nem tudott; Révai elveivel először Szemere utján ismerkedett meg. (Kölcsey lev. Szemerehez LXIX.) «1814-ben Péczelen, midőn a Mondolattal töltöttük az időt, előbb komoly (filologi) értekezést irtunk. Ettől kezdődik filológiai mélyebb ismeretem. Azelőtt ilyenekkel kevés időt tölték. Ezekbe te vontál bele». (U. ott.) Ez irányban való munkálkodásuk gyümölcse lett a «*Félelet a Mondolatra*», mely 1815-ben, csupán Kölcsey nevével jelent meg s győzelemre segítette a nyelvújítási mozgalmat. A röpirat tervezete s a paródiás versek nagyobb része Szemere munkája. Nyelvészeti jegyzeteiből *Grammatikát* is készültek összeállítani, de ez a terv abban maradt. Levelezésük azonban hosszabb ideig leginkább nyelvi kérdések körül forog. Szemere, a termékeny szóalkotó, minduntalan javaslatot tesz egy-egy új szó iránt, s Kölcsey véleményét kéri felőlük. Ily módon számos, szebbnél-szebb szavunk nyert életet. Említsünk csak egy példát. Kölcsey 1813-ban közli barátjával egy költeményét s ezt írja fölébe:

A *Schwärmer*. (Töröld le és ird magyarul.)

Szemere válaszában ezt írja: «Régóta tusakodom, hogy a *Schwärmernek* magyar nevet adhasak. Hasztalan, nem látom módját...» Próbát tesz a *hév*, a *buzog* szókkal, de nem tudja belőlük az alkalmas kifejezést levezetni. Pár hónap múlva megint visszatér rá: a *hév* töből képezett *hényt* és *hényzőt* ajánlja. De Kölcseynek nem tetszik s azt írja vissza: «Nekem az jut eszembe, hogy a német *schwärmen* innen jöhet: *Schwarm*, mely *rajt* teszen. Próbáld a *rajt*...» Szemere megfogadja a tanácsot s így születik meg a *rajongó*.

A «*Félelet a Mondolatra*» eldöntötte a nyelvújítás kérdését s a sikert az újítónak biztosította. A küzdelem, melyet Kazinczy és lelkes hívei az ósdi Magyarország ellen folytattak, ekkor az irodalmi kritika és esztétika terére csapott át. E téren Kölcsey indította meg az eszmék forradalmát a Csokonayról és Berzsenyiről irt bírálatokkal, melyek azonban oly népszerűtlenné tették nevét, hogy csakhamar visszavonult a kritikai pályától. — Majdnem egy évtizeden keresztül csak tanulmányainak s a költészetnek élt s költeményeken kívül egyebet nem adott ki. Csak mikor 1826-ban Szemere Pállal egy tisztán széptani folyóirat kiadására határozták el magukat, vette föl ismét Kölcsey esztétikai munkásságának fonálát. Folyóiratukban, az «*Élet és Litteratúra*»-ban nagy számmal jelentek meg bölcészeti, vallásfilozófiai cikkei, kritikai és széptani tanulmányai, melyeknek megírására többnyire Szemere szolgáltatja az alkalmat. Itt jelentek meg «*A komikunról*» és Körner «*Zrínyi*»-jéről irt dolgozatai, melyek Kölcsey ez irányú munkásságának legértetebb gyümölcsei. Irodalmunkban ezek az első valódi dramaturgiai cikkek.

Kölcsey pályájának harmadik nagy fordulópontja szintén Szemere nevével van összekötve.

Igazán népszerűvé s ünnepltté Kölcsey a szónoki pályán lett. Szónokká pedig első sorban Szemere tette őt. Önéletrajzi jegyzeteket tartalmazó levelében Kölcsey ezt írja Szemereinek: «1826. Ezen évben kezdém írni a theatrumi beszédet. Te ösztönzél, hogy az oratori pályát próbáljam». Legelőbb Májernek egyházi beszédét bíraltatta meg vele Szemere, majd arra akarja bírni, hogy prédikációt írjon (Szemere 32. levele Kölcseyhez). Azután a «*Vilma*» című beszéd megírására ösztönözte, melyben Kölcsey oly szép emléket állított Szemere első nevének, Szemere Krisztinának (Képlaky Vilma volt költői álnéve). Kölcsey «a theatrum felől» is ígért beszédet barátjának, ki leveleiben szüntelenül serkenti ennek elkészítésére. A beszéd elkészült és jöllehet el nem mondotta, mégis első sikere volt Kölcseynek azon a pályán, mely oly nagygyá tette nevét.

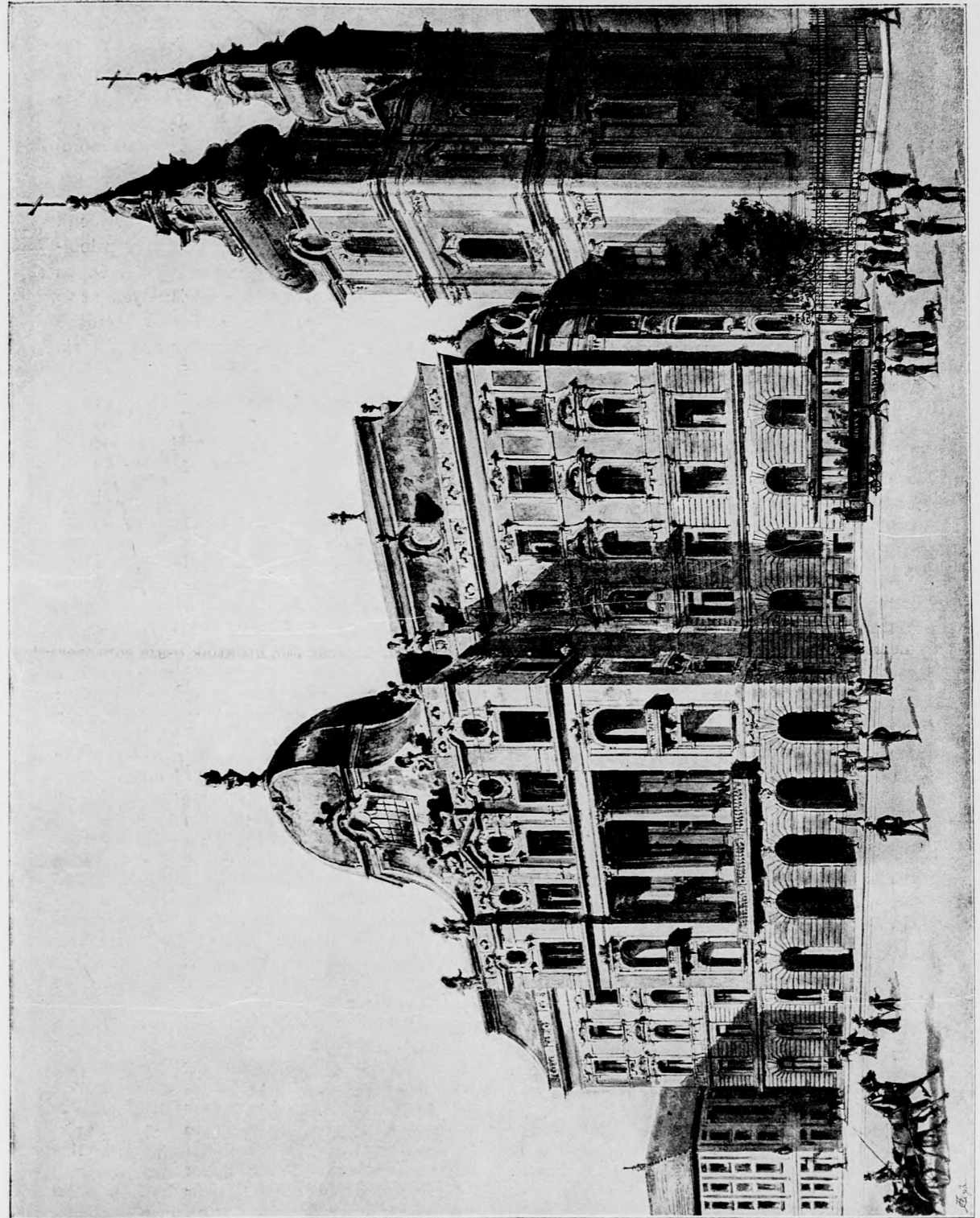
Ily fényes nyomok jelölik irodalmunk történetében Szemere Pál és Kölcsey barátságát, melyet oly gyönyörűen jellemeznek Kölcsey egy levelének e sorai: «Ha lelkemnek, minekelőtte Hadeszből felvezettetvén ide plántáltatott, választás lett volna engedve, bizonyosan nem választottam volna a hont, melyben születtem, de minekutána így vagyok elrendelgetve, s Kazinczyt, Téged, Kállait, Döbrenteit, Horvátot s Vitkovicsot ismerni, szeretni s viszont szeretettni örömem volt, nem cserélném fel sorsomat a királyokéval. A német litteraturának szép kora elenyészett. Göttingenben Bürger, Voss, Hölty, Boye s többek, Leipzigban Rabener, Gellert, Kramer, Klopstock, Schlegel, Gieseke stb. hoztattak össze sors szerént azon szép hajnalon, mely után a legszebb, legfényesb nap következett, mely valaha fénylett Európában. Hasonlóul hozott minket a sors együvé, nem hogy egy fényesb, boldogabb kornak postáji lennénk, hanem, hogy szívet s szerelmet adjunk egymásnak azért, a mi litteraturánknak s nemzetünknek örökre meg leszen tagadva. Nem megyünk el vigasztalás nélkül, nem megyünk el, hogy ne éltünk volna. Volt szív, hova kiömlenünk, volt lélek, melyben kölcsönösen hevülnünk lehetett, szent érzemény és férfúi erő és méltó büszkeség voltak társaink».

AZ ÚJ EGYETEM.

Május 13-ikán nagy ünnepiességgel avatták föl a budapesti tudomány-egyetemnek az Egyetem-térre nyíló hatalmas új palotáját.

Már idestova száz esztendeje lesz, hogy az egyetem ezen a helyen, sok hányattatás után, otthont talált.

A mikor Mária Terézia királynő az egyetemet Nagy-Szombatból az ország szívébe helyezte át, Budán a királyi palotában adott számára helyet. A kor viszonyaira jellemző, hogy akkor a magyar királynak nem volt szüksége palotára az ország

A BUDAPESTI KIR. MAGYAR TUDOMÁNY-EGYETEM KÖZPONTI ÉPÜLETE.

fővárosában; a fejedelem állandó távolléte felett búslakodó hazafiak megvigasztalására voltak azonban szánva a királynőnek a legfelsőbb elhatározásban mondott szavai, hogy saját királyi palotáját a tudomány iránt táplált nagy tiszteletének biznyságául engedi át. Nehány esztendő múltán (1780) az egyetemet Budáról Pestre tették át, a hol alkalmas épület hiányában, elosztva működtek a karok. Ezért folyton-folyvást tárgyalták az egyetem áthelyezésének kérdését. Bizonyos körök előtt az akkori Pest szabad királyi város, ez a szerény, talán harmincezer lakót számláló kis város, túlságos nagynek látszott arra, hogy tudomány-egyetem székhelyéül szolgáljon. Pest zaja — úgy mondták — elvonja az ifjúságot a tanulástól; talán a Martinovics-féle összeesküvésre is gondoltak, a melyben több egyetemi polgárnak is része vala . . . Sokan az egyetem székhelyéül alkalmasabbnak vélték valamely csendes vidéki várost. A tudósok közül főleg Reviczky József, a politikai tudomány egykori tanára hangoztatta, hogy «a muzsák is a nyugodalmat szerették és a régi időkben félreeső hegyek és dombok között lakoznak vala». A városok közt megindult a verseny. Nagy-Szombat hivatkozott történeti igényeire; Esztergom Barkóczy primás hatalmas pártfogásával harczolt; a kies fekvésű Vác egészséges éghajlatára és azon előnyös körülményre is hivatkozott, hogy ott az ifjúságnak a magyar, német és a tót nyelv megtanulására egyszerre nyílik kedvező alkalm. Az országgyűlés 1792-ben behatón tárgyalta az áthelyezés kérdését; a sok vitatkozás eredménye pedig az lett, hogy az egyetem megint csak Pesten maradt és 1805-ben helyet kapott a «nagy-szeminariumi» épületben, a mely azután is központi egyetem maradt.

Ez volt az a tisztes vén épület, a melynek roskadozó szürke falait 1890-ben földig lerombolták, úgy, hogy csak a helye maradt meg.

Nézzük most a fényes palotát, a melyet ifjúsága nevelésére emelt az áldozatrakész nemzet.

Az egyetem-téri homlokzat, az egyetem szerb-utczai szárnyépülete motívumainak részleges alkalmazásával, Mária-Terézia korabeli barokstílusban épült. A tervező műépítészek különös figyelmet fordítottak arra, hogy ezúttal az egyetemi templomot, a mely ha nem is nagyságra, de szépségére, az egyetem nagy-szombati híres szentegyházával versenyez, lehetőleg szabadabb tegyék.

Az új épület földszintjét a bal oldalon egy 300 hallgatónak szánt tanterem, a jobb oldalon

a kvestura helyiségei foglalják el. Háromágú lépcső vezet fel az *aula*-ba, az egyetemi ünnepek leendő színhelyére; az I-ső emeleten balról egy tanterem 300 hallgatóra, jobbról a rektor hivatali termei vannak; a II-dik emeleten két tanterem (300—300 hallgatóra), a III-dik emeleten két kisebb tanterem (300—300 hallgatóra) és középen egy nagy tanterem (600 hallgatóra) vannak.

A régi óhaj tehát, hogy az ország első főiskolájának méltó otthona legyen, teljesedésbe ment. A magyar tudósok legelőkelőbbjei fényes palotában hirdethetik immár tanaikat. Csak még az ifjúságon áll azután, hogy a régi helyen az új palota is tűzhelye legyen a nemzetet erősítő magyar tudománynak és a magyar szabadságnak.

A mocsár és szomszédsága.

Májusi kirándulás.

2

Németből átdolgozta Faith Mátyás.

A nagyobb növények közül szemünkre ötlenek a díszes *Hotton-füve* (*Hottonia palustris*), fésűalakúlag szárnyas leveleivel és szép fehér virágaival, a pompás *vidrafü* (*Menyanthes trifoliata*), mely gyökereit mélyen az iszapba veri és fényes löhereforma leveleit és bársonyszerű tömött virágfürtjeit vigan a magasba tartja. A víz felületén úszkál a *batráchium*, a *békatutaj* (*Hydrocharis Morsus-ranae*) és a különös alkotású *kolokán* (*Stratiotes aloides*) kardalakú, háromélű, élesen fűrészelt leveleivel. A part szélén állanak a *sás-liliom* (*Iris pseudocorus*), mely már bimbókba hajt, a mérges *kálta*, mely igen hasonlít az Afrikából származott üvegházi kállához, a *béka-kalán* (*Alisma Plantago*), a *káka*, a *nyílfü*, az *eles* a *kálmos*, a *gyékény*, a *fedő nád* és a *harmat kása* (*Glyceria fluitans*).

Most a rét felé irányítjuk utunkat. A pázsitfüvek levelein a kristálytisza harmateseppek mind meg annyi drágakövek ragyognak a napfényben. De hogyan keletkeznek a *harmateseppek*? Hiszen a harmat nem «esik» cseppekben, mint az eső, hanem mint finom vízpára esapódik le, mindent egyformán benedvesítve! Minden harmatos éjszaka után a kövek, a pusztá föld, fala, vasdarabok *egyformán* nedvesek. Csak a növényeken verődik le a harmat cseppek alakjában. — Szakítsunk le egy nádlevelet és mártsuk azt vízbe, akkor mind a két lapja száraz marad, sőt ha ezt a vízben meg is rázzuk, azért felülete még sem lesz nedves. A levél felületét sűrű szőrnemez fedi, mely levegőt tartalmazván, nem engedi, hogy a víz felületéig hatoljon. Azért a levél ezüstfehéren fénylik, akár csak a vízbe mártott kefének szőre, mely szintén sűrűn állván, levegőt tartalmaz. Épen így áll a dolog a réti növényekkel és különösen a pázsitfüvekkel. Ha

ezeknek a leveleit vízbe mártjuk, akkor ezek is ezüstfehéren fognak fényleni. Ezeket is sűrű nemez védi a nedvesség ellen. Tehát a harmat vize nem tapadhat meg azokon, épen úgy, mint fényesített lapon, azért nem is képes azokat egyformán benedvesíteni. A víz e szerint róluk lefolyik és csak a mélyebb helyeken gyülemlik össze egyes cseppek alakjában.

E szerint annak okát, hogy a harmat a leveleken cseppek alakjában verődik le, megfejtettük. A tüneményt ugyanis nem annyira a harmat képződésének módja, mint inkább ama rövid és sűrű szőrnemez magyarázza meg, mely a növényeket elfedi és azokat a nedvesség ellen megvédi.

De mindjárt egy új kérdéssel állhatnánk elé. Nem sajátosság-e, hogy a növényeket a nedvesség ellen védelmezni kell? Hiszen az ember azt hihetné, hogy ezek nem tudnak eléggé a nedvességgel jóllakni, hogy rájuk nézve az eső és a harmat az éltető nedv. — Nos, hát tartunk szemlét! Milyen növények tűnnek ki különösen a védő szőrbundának sűrűsége és nagysága által? Legelőször megtaláljuk azokat a *fedő nádon* és itt a legjelentékenyebb kiterjedésben. És így áll a dolog a legtöbb növényen, melyek a mocsarak széléin nőnek. A *sások*, a *káka*, a *harmat kása*, a *Lysimachus-füve* (*Lysimachia thyriflora* L.), a helyet változtató *göcsfü* (*Polygonum amphibium* L.) levelei szárazak maradnak, ha vízbe mártjuk azokat. Egyes *fűzfák*, *szilvó* és *cselekkáka* felületét finom *viaszréteg* borítja és ez védi őket a nedvesség ellen. És ezeknél a parti növényeknél a sűrű szőrnemeznek a rendeltetését azonnal meg is értjük. Ezen növények gyökerei mindig vízben állanak, szárait pedig nem egyszer az ár borítja el. Azért egészen helyesen cselekszenek, ha a víz behatolását legalább a levelekre meg nem engedik. A gyökerek úgy is elég bőven szívnak fel abból.

Ha ez a magyarázat helyes, akkor azoknak a növényeknek is, melyek nedves helyen nőnek, a hol tehát gyakoribb a harmatképződés, sűrűbb szőrnemzzel kell bírniok. — De a dolog rendesen nem úgy áll. Eltekintve a parti növényektől, a réten növe egyéb növényeknél a szőrnemez nagyon különböző módját és fokát találjuk. Sajátosságos az a körülmény, hogy különösen a *levelek alsó lapja* sokkal szőrnemzebb szokott lenni; a felső lapon néha egészen hiányzik a védő szőrtakaró, néha pedig csak nagyon korlátozott helyeken fordul elő. Ilyen körülmények közt az ember majdnem hajlandó volna elhinni, hogy talán megfordítva jobb lenne. Mert ha már egyszer a növények a nedvesség ellen védik magukat, akkor talán okosabb lenne, ha a felső lapjukat védnék meg, a melyre mindenesetre több eső és harmat esik. No, de talán mégis csak jobb így, a mint van. Mindenekelőtt a harmat nem is «esik», hanem a lehűt tárgyra minden oldalról egyenletesen lecsapódik: tehát bizonyára egyenletesen nedvesíti át a leveleknek úgy a felső, mint az alsó lapját.

De még többet mondunk. Ha a növénylevelekről óvatosan lefejtett gyöngye felbört éles kézi nagyítóval megvizsgáljuk, miközben ezt a világosság felé tartjuk, akkor azon finom pontocskákat, azaz likacsokat veszünk észre. Ezek apró nyílások, melyek a levél belsejét a külvilággal összeköttetésbe hozzák, úgynevezett *szájnyílások*.* Ezek a parti növényeknél úgy a felső, mint az alsó lapon egyaránt fordulnak elő, a *békalencsénél* és *tavirózsnál* csak a felsőn, sok pázsitfüveknél csak az alsón, vagy azokon a helyeken, a hol védő szőrnemez előfordul. Hogy ezek a nyílások nem vízfelvételekre szolgálnak, azt onnan is látjuk, hogy akkor a szőrnemez nem védené azokat oly gondosan a nedvesség ellen. Különben akkor felfoghatatlan is lenne, hogy miért fordulnak elő ezek a szájnyílások a víz felületén úszó leveleknél kizárólag azok felső lapján? Ezeknek az apró likacsoknak inkább az a rendeltetésük, hogy a felesleges vízmennyiséget a növénytestből eltávolítsák. Azért találjuk ezeket oly nagy mennyiségben a víz partján élő növényeken és azért vannak védve a nedvesség ellen. Leveleiknek képeseknek kell lenniök arra, hogy mihelyest csak nagyobb áradás után a vízből kiemelkednek, azonnal nagyobb vízmennyiségeket párologtassanak el.

De zivatar van készülöben. Jó lesz hazafelé indulnunk. A zivatar, melyet a lápi csik megjósolt nekünk, úgy látszik, felénk közeledik. De míg a réteken keresztül vezető úton haladunk, nem kerülheti ki figyelmünket ama változás, melyet most a réti virágokon észlelünk. A még most csak gyér számmal, ritkán virágzó *csenge-tyűke* (*Campanula patula*), a sokféle *boglárika*, melyeknek virágai még azelőtt fölfelé néztek, most legörbült kocsánaikon lekonyultak. Mintha azt akarnák mondani: «Nos, most eshetik!» Az eső úgy sem kerülhet most belsejükbe. Különben az nem is lenne jó, mert a virágpornak legnagyobb ellensége a nedvesség. A virágporn vízben rövid idő alatt tönkre megy és akkor a virág beporzása lehetetlenné van téve. A *gyermeklánczfű* (*Taraxacium officinale* Web.) és a *valódi egérfű* (*Hieracium Pilesella* L.) fejceskéi hasonlóképen záródtak be. A *pázsit-csillaghúr* (*Stellaria graminea* L.) szintén bezárta virágait, de azonkívül kocsána le is görbült, mintha félne, hogy a virág bezáródása még nem elegendő védelmi szer számára. Hasonlóképen cselekedtek a tyúkhúr (*Stellaria media* Vill.) és a mezei *golyaorr* (*Geranium pratense* L.). És valamennyien ismét felegyenesednek s arcukat a nap felé fordítják, a mint az eső eláll és a nap a felhők közül előtűnik. — Csak a *gyömbéres gyökér* (*Geum rivale* L.) hordja egyenesen a fel nem nyílt virágait, bimbóit, mert

* Nem szabad azokat felesérelni azokkal az «olajmirigyekkel», melyeket pl. az ezerjófűnél vagy narancsnál már szabad szemmel is lehet látni. Még könnyebben lehet azokat megtalálni, ha egy levelet, természetesen leeresztve a vízbe mártjuk és a nyélen keresztül erősen levegőt fúvunk bele.

felnyit virágai amúgy is mindig legörbült szárainkon a föld színe felé hajlanak. Azért nincs is szüksége, hogy fejét minden közeledő zivatarkor meghajtsa.

Egyes növények virágai azonban kemény száraikon egyenesen fölfelé néznek és szemlátomást nem tesznek semmiféle előkészületeket arra, hogy a fenyegető eső ellen védekezzenek. Így a közép állapú (*Plantago media* L.) virágporát látszólag mi sem védi a nedvesség elől; hiszen porzóí messze kiállanak apró virágaikból. De ha tüzetesebben megfigyeljük a portokokat, azt találjuk, hogy a védelmet maga a portok szolgáltatja. Ezek azelőtt még nyitva állottak, most pedig erősen beesukódtak, így hát az eső nem érheti virágporukat. Más virágok, melyek most még nem virítanak, ismét másképen védik meg virágporukat a nedvesség ellen. Így a búzavirág virágpora az öt porzó által képezett csöbe van zárva és csak a beporzások kerül elő. A szemfü (*Euphrasia Odontites* L.) portokjait a rövid felső ajkak megvédi; a gyujloványfü (*Linaria vulgaris* Mill.) portokjai még jobban el vannak rejtve, mert ennek felső ajka eresz módra kinyúlik és azonfelül a váncosformájú feldagadt alsó ajka a virág torkát egészen bezárja. Azért a szóban forgó virágok nem tesznek semmiféle előkészületeket, ha eső fenyegeti őket.

Azok pedig, melyek virágaikat becukják, vagy lekonyítják, azt nagyon gyorsan teszik, körülbelül 30 perc alatt. Vajon sejtik-e, hogy az eső közeledik? Azt aligha. Legalább a legtöbbet ezek közül könnyen lehet elámitani. Itt áll a kakuk-tormafü (*Cardamine pratensis* L.) még nyit virágaival és a mint látjuk, elég védett helyen. Megrázom és megveregetem, és virágai nemsokára bezáródnak és lekonyulnak. Azt a legverőfényesebb napon is a kertben, például a tulipánnál megismételhetjük. Ez világosan mutatja, hogy a szirmok beesukódását nem a beálló időváltozásnak tudata idézi elő, hanem inkább ama szélrohamok okozta megrázkódtatások, melyek a vihar kitörését rendszeren megelőzik.

Most csakugyan esni kezd. Gyorsan menekülünk ama hársfák alá. Hogy zuhog! A cseppek erősen kopognak a sűrű lombon. — De minket egy sem ér. A fa koronája elég védelmet nyújt. Néhány méternyi területen a fa törzsöke körül a föld száraz marad. Mi ugyan védve vagyunk, de a szegény fának nem jut semmi az éltető esőből, hiszen a vizeseppek oly messzire esnek törzsökétől! Hát csakugyan eljut-e az esővíz gyökereihez? Vagy pedig csak azért nőtt így a fa, hogy mi emberek eső ellen alatta védelmet keressünk? Azt nem hiszszük. — Még sok egyéb dolgot meg fog kelleni figyelnünk, hogy e rejtvényt megfejtjük.

Az eső abba hagyott. Most gyorsan hazafelé! A nap már megint előkerült és millió cseppben tükröződik vissza. Lassan a virágok is kinyílnak és mosolyognak felénk. A pacsirta éneke, mely rövid időre elhallgatott, ismét megszólal.

Jelentés

a «Tanulók Lapja» irodalmi pályázatáról.

Végre közzétehetjük ezt a jelentést, melyet anyai kedves hívünk türelmetlenül várt és — leveleivel az utolsó hetekben a szerkesztőséget szinte megostromolva — sürgetett. Mi pedig az idő rövid voltához képest ugyancsak megerőltető munkát végeztünk. Nem kevesebb, mint százharminczöt dolgozatot kellett elolvasni és megbírálni. Százharminczöt írásművet, a melyek között voltak apró versikék, de kötetnyi terjedelemtől ágaskodó értekezések is. Ebből kiteszik, hogy pályázatunk élénk részvétel mellett folyt le és diákjaink az ország minden részéből siettek beszállítani szellemi termésüket, kitől mi felt. Nem kevés ambíciót, szorgalmat, tehetséget rejt magában ez a minálunk összegyűlelt papíros-garnada, no de meg eme szép lelki erők ellenkezőjét is. Valamint hogy nem kevés jóakaratot, türelmet és figyelmet követelt ennek az anyagnak tüzetes elbírálása. Részünkről ez nem hiányzott.

A részletes beszámoló itt következik.

Első tételünk eredeti költeményt kívánt. Előre becsátjuk, hogy mi korántsem nézzük jó szemmel azt a versfaragó, rimgyártó hajlandóságot, a mely a magyar ifjúság közepette beláthatatlan idők óta gyökeret vert. Ezerszer elismélt szövegeket elevenítenék föl, ha a füzapoétikódás haszontalanságáról és képtelenségéről elmélkednénk. Csak arra a körülményre utalunk, hogy ez idő szerint már az önképzőkörök java része is azon van, hogy zsílipet ereszzen a selejtes versek dagadó áradatja elé és tagját a komolyabb munkálkodás terére vezesse. E szerint ellentmondás volna, hogy mégis verses pályázatot hirdettünk? Nem. Szóhoz kellett engedni azon ifjakat, a kik, noha kevesen, istenadta tehetséggel és szinte hivatásosan írják a papírosra a rövid sorokat. A bibliai pátriárka példája szerint az ezektől kitelő «igaz lelkekért», illetve költeményekért kegyelmet kellett adni a rossz versek Szodoma-Gomorrhájának.

Örömmel tapasztaltuk mégis, hogy az eredmény jobban kielégített a tavalyinál. A csökönys füzapoétaság szeplőit meg ragyút hordó verselmények majdnem teljesen elmaradtak. Ifjakhoz nem illő, bíránt hangoknak hire sines. A mi kirikít a többi közül, az is inkább mosolyt keltő, mint boszantó.

Tárgyi szempontból jellemző az epikai költemények határozott túlsúlya a lyraiak fölött. Egész csoport költői elbeszélés konkurrál egymással. Terjedelemtől naggyobb az, mely a *Kényszer tudós* sajátos címet viseli. Sajátságos munka ez minden ízében. A «kényszer tudós» nem más, mint egy bukott diák, a kit az apja tanulással egybekötött szobabörtönre kárhoztat, a mitől aztán a boldogtalan nebuló megtévelyodik. Lear királylyal Shakspeare nem dörögött el olyan borzasztalmas átkokat, mint a szerző az öreg Csáky Demeterrel, mikor fiát szidja a szekunda mián. Sajnáljuk a szerzőt, hogy ily képtelen tárgyra vesztegette egyébként esinos költői részletekben, ügyes verselésben nyilatkozó tehetségét. Ezzel szemben a ködös, borongós múltba szállnak vissza a *Gyöngyvirág* és *Mátra vára* című költői elbeszélések. «Gyöngyvirág» a tatárjárás idején, Tönk-falú pusztulása körül játszik, mely eseményből eredtetni a szerző a «tönkre jut» szólást. Az országos romlásból egy drámai epizódot kap ki, ügyesen, de a legtúlzottabb regényességgel fonja cselekvényét: egy szép, deli tatár ifjú megszeret egy magyar leányt és elpártol az övétől. Valósággal

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Halál a katedrán. Mint a harezmezőn küzdő katonát az ellenséges golyó, úgy érte el a halál Végh Mátyást, a *fogarasi felső kereskedelmi iskola* igazgatóját. A magyar nyelvet és irodalmat tanította, a múlt hét péntekjén reggel épen előadását kezdte meg a felső osztályban, mikor hirtelen hátrahanyatlott székén és meghalt. Szívszélütés ölte meg a 45 éves jeles professzort. Áldás emlékére!

Bessenyei György emlékeztet és egyúttal a millenium évfordulóját ülte meg a *nyiregyházi főgimnázium* diáksága, mikor ünnepélyre gyülekezett a nagy gárdistaköltő szobra tövében. Porubszky Pál tanár lelkes hangú beszédet mondott, Milotay István VIII. o. t. Bessenyeit magasztaló ódját szavalta el, Bartos Sándor VIII. o. t. letette a talapzatra az iskola koszorúját, végül Vietorisz József tanár ódát szavalt, melyben az ezredéves ünnepet dicsőíti.

Művészkedés az iskolában. A *budapesti V. ker. főreáliskola* «Irodalmi iskola»-ja mindenkor ki szokott tenni magáért, a hol a szép kultuszáról van szó. Ez évi pályatételeinek sorában nagy teret adtak a művészkedésnek. A pályázat eredményét az elmúlt héten hirdették ki: ezen eredmény egyenesen meglepő. Kívántattott magyar stílusú meghívó-foglalat, secessió emlékmű-címleap és Corvin-codex mintájú initiale készítése. Tizenkét szebbnél-szebb pályadolgozat érkezett be; az első két tételnél *Hanner Ottokár*, a harmadiknál *Bokor Márton* lett a győztes; dicséretet nyert *Baransky Nándor*.

Ezenkívül elismerést aratott (pályázaton kívül) *Anisz Aladár*, egy lyrai költemény *megzenésítésével*.

Sikerült hangverseny rendezett múlt hónap 28-ikán a *trencsényi kir. kath. főgimnázium* ifjúsága. A műsor javarészt a «Hunyadi László»-nyitány (zongorán), a «Bagdadi kalifa»-nyitány (Boildientől, a zenekar) és Schumann-dalok eljátszása képezte. Weil Jakab Jókainak Lisztől megzenésített költeményét, a «Holt költő szerelmét»-t szavalta, zongorán kísérte Rédeky István. A hangverseny után víg táncmulatság következett.

Matiné. Szépen sikerült matinéet tartott a múlt vasárnap a *budapesti László-féle főgimnázium* ifjúsága, mely kivált pompás zeneszámokban bővelkedett. Marschall Frigyes szépen játszotta fuvalon Császár «Kunok» cz. operájából az «Andante» részletet; Spiller Aladár hegedűn a Troubadour-ábrándot, Komáromy Zoltán zongorán egy Rubinstein-fantáziát, Kunce Zoltán cimbalmon egyveleget Erkel «Bánk bán»-jából. Sárosy Oszkár a «Bákóczy Rodostón» melodramát szavalta, zongorán kísérte Ruzitska Gyula.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Segédkönyv a természetrajzi kirándulásokhoz, írta Landsberg Bernát, fordította Faihly Mátyás, körmöcbányai főreáliskolai igazgató.

Lapunk múlt számában kezdtük meg a közlését «A mocsár és szomszédsága» cz. közleménynek, a melyet az itt jelzett könyvből vettünk át. Újabb időben a természetrajz tanítására az iskolai tanterv is nagyobb súlyt fektet, a mennyiben már a jövő évtől kezdve a természetrajz az első osztály tárgya lesz és pedig nagyon helyesen, mert az ifjúságnak szüksége van a természet megismerésére, hogy megszeresse, hogy a természet nagy könyvében lapozni tudjon, hogy a

a tatárok épp oly kevésbé voltak szépek és délcezek, («kutyafejűek»-nek hitta őket a nép) mint illetően magasztos érzelmekre hajlandók. «Mátra vára»-nak foglalhatja az, hogy a fiú anyja akarata ellenére nősül, ezért anyja megátkozza és meghal. A fiatal hitves aztán idő múltán tudomást szerez az átokról és döbbenetében szíve megszakad. Ebben a «sorstragédiás» históriában bizony édeskevés a valószínűség és igazság. Vörösmarty hatását éreztető hangulat üli meg a költeményt, melynek dactylusos sorai sok helyt sikerülten fejezik ki a szerző mondanivalóját. Költői elbeszélés még a *Gyulaffi* című pályamű, melyről alább szólunk.

Ballada s efféle bőven akad, de jó egy sem. A sötét tragikus hanghoz legközelebb jár még a «Pásztor Eszti», ám ezt — nem az ifjúságnak való — tartalma kirekeszti a számbavételből. «Az aradi hatvankilencz» Vak Béla országgyűlésének nem egészen új tárgyát frissíti föl, oly egyiptomi balladai homálylyal, hogy maga a szerző jónak látta, mikép egyes sorait a lap végén magyarázza s ezt teszi szemlátomást nagy gyönyörűséggel és oly mértékben, hogy a kommentár a végén elnyeli a költeményt. Ugyanezen szerző Vak Béla korából bámulatos könnyedséggel szárnyal el a — transzvaali háborúba:

Tengeren túl, Afrika déli csücsán

Ott lakik a hottentóta, becsuán . . .

patogó magyar ütemekben gyászolja el «Az ír áldozatok»-at s közben úgy rápirongat az anglusokra, hogy ha kiadnák versét, menten diplomáciai jegyzékváltás következne be Nagybritannia és a monarchia között. Egy utolsó ballada Damjanichot dicsőíti lelkes hévvel, de azt a hibát követi el, hogy a táboronkot így szólaltatja meg: «Győzünk! higgyétek el, szavamra, úgy éljek! Nem, a hős Damjanics így sohasem beszélt.

Összes versenytársait messze maga mögött hagyja a «*Gyulaffi*» cz. költői elbeszélés, mely igazi nyeresége pályázatunknak. Tárgyát, a nyakas magyar hazafiság jellemzetes példáját szerencsésen választotta. Elbeszélése kissé széles epikai mederben eszregedezik ugyan és a fordulatok hébekorba messzecekre vannak kihelyezve; mindezekért azonban kárpótol az előadás bája és lendülete. Arany János tanulmányozását előnyösen tükrözteti vissza a költemény zamatos nyelve. Minden tekintetben méltó tehát a jutalmazásra. Szerzője *Oláh Gábor*, a debreczeni főgimnázium VIII. osztályának tanulója, kitől sok szép költeményt hozott már a «T. L.» Kívánjuk, haladjon sikerrel a megkezdett úton.

Utána első helyen érdemel dicséretet *Baja Mihály* temesvári főreálisk. tanuló két rendbeli, szüleitől szeretettel, kedves, egyszerű hangon éneklő daláért, a melyeket közölni fogunk; *Kállai Emil*, szegedi főgimn. VIII. o. tan. «Petőfi»-t dicsőítő lelkes ódjáért; *Hornyánszky Zoltán*, a budapesti I. ker. főgimnázium VIII. oszt. tanulója «Márcziusi dal»-áért; *Koncz János*, a kolozsvári unitárius főgimn. VIII. o. tanulója, ki a fentebb említett «Mátra vára»-t írta. Elismerést nyertek ki a következő pályázók: *Christian Géza*, nagyszombati főgimnázista, a «Gyöngyvirág» szerzője, kit külön is buzdítottunk; *V. Farkas József* (Hódmezővásárhely) «Orgonavirágok» cz. hangulatos versikéjéért; végül *Téglás Géza*, a dévai főreáliskola VII. o. növendéke, ki a secessiót áldja el Istenigazában:

Magyar ifjú, kinek ép még az érzéke,
Semmit se adjon az ilyen félszeregre!

(Folytatjuk.)

természet csodás szépségeiben gyönyörködjük és ez által érzése nemesedjék, tisztuljon és szívében minden nemes és szép iránt való érzés gyarapodjék. Azért rendkívül nagy szolgálatot tett *Faith* igazgató úr azzal, hogy ezt a könyvet magyar nyelven hozzáférhetővé tette, mert így ennek segítségével alkalma nyílik az ifjúságnak arra, hogy ha kirándul a szabad természetbe, ennek segítségével minden kis virágot, cserjét és fát felismerhet, a mivel mintegy havonkénti kirándulásokra van beosztva, a természet fejlődését úgyszólván részleteiben ismerteti meg a maga állat- és növényvilágával. Emelik a könyv értékét a nagyszámú képek, a melyeknek kiállítása kifogástalan. Valóban hasznosabb könyv alig jelent meg alkalmasabb időben, mint ez, a mely nagyon jó szolgálatot tesz abban, hogy a most úgy is divatban levő kirándulások alkalmával a természet szépségeinek megismerését elősegítse. Szívesen ajánljuk nemcsak az ifjúsági könyvtárak részére, hanem magának, az ifjúságnak is és azért közlünk belőle mutatót, hogy abból is lássa, hogy a könyv csakugyan érdemes a pártolásra. Ára 4 korona 50 fillér.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József.

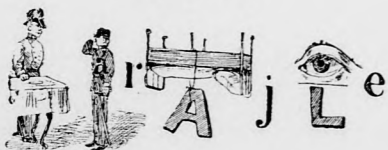
Számítási kérdés:

Valamely számnak 3-szorosa s egy másik számnak 7-szerese 58-at ad; az első számnak 7-szerese s a másodiknak 3-szorosa 42-öt ad. Melyik e két szám?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve az Allgauer Alpokban, a Lech felső folyásánál fekvő hegytömegnek? Nevezetes és fontos az alagútja, a melyen kettős vágány fut végig s a vonat 15—20 perc alatt halad rajta át; minő állomásokat köt össze?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. április 28.

A 32. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése: Számítási kérdés: Az első tag 9, az összeg 363. Földrajzi kérdés: Bagdad város. Képrejtvény: Magyar vígszínház.

Helyesen fejtették meg: Rakita Béla, Braun Ödön, Gróf István, Holmann I. Jenő, Veres Tibor, Wajdits László, Géczy Géza, Szalay Zoltán, Lőrincz Ferencz és Dezső, Réger Béla, Munkácsy Béla, Scherz Alfréd, ifj. Barthonek Károly, Paksy József, Jurenák Géza, Kóri Endre, Szauer József, Simonyi Kálmán, Matusik István, Littomericzky Nándor, Putnok Imre, Faragó Lajos, Müller István, Mezey testvérek, Techet Károly, Balássy Miklós, Weisz Hugó, Pálfalvai Horváth Dezső, Bauer Anna és Frida, Elszász Miksa, Beliczay Zoltán, Ács Nagy István, Bejna Ferencz, Worlicsek Frigyes, Molnár Elemér, Bohrandt Lajos, Faragó Sándor, Fried Nándor, Beczkay Jenő, Zomody József, Borosnyay L. Oszkár, Klumak Richard, Pappszász Tamás, Markovits Gyula, Mészey József, Kutlik Félix, Köhlhéb Péter, Fejér Jenő, Jankó Béla, Hajós Rezső, Simonyi István, ifj. Strausz Imre, Szabó Ferencz, Sebők Dezső, Laufer

Ödön és Rezső, Szeremley Császár Loránd, ifj. Izsák Gyula, Tomanóczy József, Freyler József, Steinhübel Ödön, Akay Elemér, Urbán Tibor, Pattantyus Endre, Teesz Lajos, Weiner Félix, Lustig Henrik, Labancz László, Singer Gyula, Podhradszky Kálmán, Maurer Arthur, Strélinger Frigyes, Groszmann Árpád és Jenő, Perbai Alajos, Gelbman Miksa, Oblath Sándor, Akosi Makoldy Győző, Kästenbaum Béla, Pichler Ágost, Held Béla, Wundszám Sándor, Ávedik Lukács, Háberfeld Aurél, Herczeg Albert, Dienes László, Paulini Jenő, Posch Károly, Földes Zoltán, Lichtenstern Béla.

A jutalmul kifizetett könyvet (Aeschylos «Oresteia»-ját) Akay Elemér pozsonyi előfizetőnk nyerte meg (Védzőlöp-út 46. sz.)

SZERKESZTŐI TELEFON.

Benedek László, Kolozsvár. A dolgozat sorsáról a nemsokára megjelenő bírálatban fog értesülni. — **Deák Lajos**, Kanta. 1. A polgári iskola csak hat osztályból áll; érettségi vizsgálat nincs. 2. Mehet, lehet. — **Müller Mihály**, Győr. A lap 52 számból áll és egy kötetbe kötendő. A kiadóhivatal igen szép táblákat bocsát ki e célra. — **Bejna Ferencz** fővárosi realista előfizetőnk (VII., Cserhát-utca 9.) szeretne vidéki előfizetőkkel képes levelezőlapokat váltani. — **Radó Vilmos**. Ajánlottját elfogadjuk és szeretnők, ha oly lelkes, buzgó tudósítónk volna, mint ön volt. Jó sikert az érettségire! — **Kulina József**, Budapest. *Vas Gerebent* igazi nevén Radákovits Józsefnek hitták, 1823 április 7-ikén született Füged tolnamegyei pusztán, hol édes apja Batthyány herceg ispánja volt; meghalt Bécsben, 1868 január 26-ikán; életrajzát megírta dr. Váli Béla. — **Orvos**. Hogy mennyivel élhet meg Budapesten legszerényebb körülmények közt a szegény diák? Ó, ehhez nehéz hozzávetni, annyira elütök a szükségletek és igények. De ha valaki a nyomorúság egész iskoláját végig akarja járni, a hónapos ágytól, az igen szerény «kifőző»-beli ebédektől kezdve a még szerényebb «hideg» vacsoráig, hát havi 20 frtból kijöhet. Világos, hogy e mellett nem hízik meg. Amde azért diák a diák, hogy segítsen a során. Leczkéket vállal és ezeknek a révén tisztességgel ellátásra meg keresetre tesz szert. Több ezer ifjú tartja fenn magát ily módon becsülettel-emberséggel a fővárosban. — **Tomanóczy József**, Győr. Annak idején elvárjuk az útleírás. — **Hirsehl Ferencz**, Mali Bukovec. Nagy részvétellel olvastuk levelét, de a tanácsot — épen mert nagy felelősséggel jár — nem merjük megadni. E részben csakis orvos mondhat véleményt. Azon esetben, ha az orvos több helyet véleményez, mi szívesen jelöljük ki azok közül a leginkább megfelelőt. Addig is a legjobbat kívánjuk önnek. — **Kornis D.** Temesvár. Olyan tanfolyam nincsen. Harmadfél hónap alatt realistának a latin nyelvet úgy elsajátítani, hogy érettségire melhessen: képtelenség. — **Techet Károly**. 1. A diákszólások gyűjtése és közlése egyre folyik. 2. Persze, hogy kell tudni francziául. — **Tudósító**. Budapest. 1. Az eredmény kihirdetését e számunkban megkezdjük. 2. Az egylet nem küldte be közlés végett. — **Denk Gusztáv**, Nagyszében. Élvezettel olvastuk az Adria tenger mellékére tett útjoknak eleven, humoros leírását és csak helyünk szűk voltán múlik, hogy nem közöljük. A «Podológia» megjött. Most kézirataink közt alszik, lehet, hogy valamikor fölébred. Jó sikert az érettségire! — **Miczi**. Verseit megkaptuk. A «Hajnalka» tárgyát Hero és Leander óta nagyon elkapta a költők, már Kölcsey «Szép Lenkája» se volt ujdonság. Hát még a maga költeménye! A többieket a *vágy és kény, tavaszvirány* meg *enyh-féle nyög-déselések* dominálják. Ismerjük ezeket a hangokat! Maga sokat beszél a zord halálról és a sírról, kedves «Miczi», mi pedig meg vagyunk róla győződve, hogy talán e perczen is pompás étvágygyal ropogatja ozsonnakifijét. Ropogtassa is még vagy nyolcztvan évig, de verseket ne írjon!

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.			
Égész évre ... 9 kor. 60 fill.			
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

KÜLÖNÖS VÉGRENDELET.

Verne Gyula regénye. 35

Egyedül jogosított magyar fordítás.

Junius 13-dikán reggel 8 órakor érkezett meg a vonat Shastába. Az állomásnál három fölynergelt ló és két ember várt reá, a mint hogy ezt a *Tribune* levelezője előre megmondta volt. Ekkor már csak öt napja volt Kymbalnak arra, hogy Olympiába érkezzenek.

A kalauzt Fred Wilmotnak hívták, negyven éves, izmos ember volt.

— Útra készen van? — kérdé tőle Kymbale.

— Készen.

— Megérkezünk a kellő időben?

— Ha jó lovas az úr, akkor meg. Postakocsin kétszer annyi ideig tart az út.

— Engem ne féltsen.

— Akkor hát induljunk!

Erés trappban mentek a lovak. Enni valót nem kellett magukkal vinniök, mert mindenütt falvakon vitt keresztül az útjok.

Napközben egyszer megpihentek, s valamit falatoznak, éjjelre pedig néhány órai pihenőt tartanak valahol: ebben allapodtak meg. A Sacramento jobb partján vitt az útjok, üde szellő fujdogált, délben Butterbe érkeztek, hol számos ásványvízforrás buzog fel a földből. Éjjelre egy koremszában szállottak meg, s kora reggel újra folytatták az utat, hogy Yreában reggelizhessenek. Gyönyörű volt a vidék. Hatalmas hegyek meredtek fel az égbe, üde pászit-takaró vonta be a mezőket. Kymbalet valósággal elfogta a turista szenvedély, szinte megfeledkezett arról, hogy sietős az útja. Vissza-vissza nézett, hogy gyönyörködjék a szép vidékben.

Junius 16-dikán este a legfáradtságosabb napi út után megérkeztek Roseburgba. Éjfél volt, mire a vendégfogadó udvarán leugrott a holtra fáradt ló hátáról. A kalauz markát előbb megtöltötte dollárral, aztán ráadásul meg is szorongatta, s úgy vált el tőle. Másnap reggel pedig az Olympia felé menő első vonatra «felpattant» — Kymbale

egyik kedves szava volt ez — s 18-dikán reggel nyolcz órakor Vancouverbe érkezett.

Ekkor Kymbalnak mindössze hat órai ideje volt, ez alatt kellett Olympiába érkeznie. No de csupán százhusz mérföld választotta el attól.

Végzetlenül sajnálta, hogy a sürgős út miatt nem is gondolhatott arra, hogy akár Oregonban, akár Washingtonban körülnézzen.

Vancouverból — a Washington-államban fekvő várost értjük, nem a Columbiabelit, mely száz mérfölddel feljebb északra fekszik innen — reggel nyolcz órakor indult tovább Kymbale. Bizvást számíthatott arra, hogy a kellő időben megérkezik. Nem is volt baj mindaddig, míg a *Tenino* nevű kis állomásra érkeztek. Innen Olympia már csak negyven mérföldnyire van.

Itt azonban gonosz hír várt az utasokra, legkivált pedig Kymbalera, nemesak gonosz, hanem végzetes... A vonat nem ment tovább, mert egy nyomorult hidat a víz elvitt.

— Átkozott palló! — kiáltott fel Kymbale a vasúti kocsiból kiugorva — te vagy az oka, hogy az öbölben kell hajótörést szenvednem!

Ebben a pillanatban három fiatal ember lépett hozzá.

— Kymbale úr, tud ön biciklizni?

— Tudok.

— Akkor jöjjön velünk!

Kymbale követte a három ismeretlen fiatal embert. Amerikában kevés a beszéd, gyors az elhatározás.

A podgyász-kocsiból egy triplete-t pakoltak ki, olyan bicikliit, melyen három ülés volt.

— Kymbale úr — mondá az egyik ifjú — egyikünk felajánlja önnek a helyét, még pedig a középsőt, én ülök az elsőre, ez a barátom az utolsóra, s bármely perczen indulhatunk. Tizenkét óra előtt megérkezhetünk Olympiába.

— Hogy hívják önöket, barátaim?

— Stanton Vilmosnak és Flock Róbertnek.

— És önt, uram, a ki oly készségesen engedti át nekem a helyét?

— Berrynek.

— Nos tehát Stanton, Flock és Berry uraim,...